

ברש, אשר (לופאטין, ליד ברודי, גליציה, י"ג באדר
תרמ"ט/16.3.1889 — תל־אביב, י"א, בסיון תשי"ב/
4.6.1952)

למד בחדרים ובבית־המדרש וכן בבית־ספר ממשלתי.
שקד עם חבריו על ספרות בכלל והספרות העברית בפרט
(בין חברי־נעורים אלה המדקדק חנוך ילון). החל בכתיבה
מגיל בר־מצוה ונערמו אצלו סיפורים, שירים, מחזות וכו'.
באותם הימים עסק גם בעבודה ומלאכה והתערב עם בני
הכפרים בסביבה. בגיל ט"ז עזב לצמיתות את עיירתו
ושוטט לאורכה ולרוחבה של גליציה תוך עיסוק בהוראה
(אותם רישומי־נוד שוקעו ב"פרקי רודורפר" שלו). ישב
זמן ממושך בלבוב, במחיצת סופרי עברית ויידיש, וביחוד
השפיעו עליו בימי־לבוב אלה א. מ. ליפשיץ מזה וג.
שופמן וברנר מזה.

ראשית פירסומו — שירים, סיפורים ורשימות — היתה
ביידיש ובמקצת בפולנית. שושבין פירסומו הראשון בעב־
רית היה י. ה. ברנר, שהמציא סדרת שיריו בפרוזה
„חולחוליות" לד. פרישמן, שהדפיסה במאסף „ספרות"
(קובץ ב, תרס"ח. ההמשך נדפס ב„רשפים" תרס"ט). בו
בזמן הוסיף לפרסם רשימות וסיפורים באכסנויות עבריות
שונות — עד לסיפורו: „תנאים", אשר נדפס ב„השלוח"
(כ"ג, תר"ע. הוא עצמו מונה בזה את ביכורי יצירתו
בעברית). מאז נתון היה כל־כולו בעול היצירה העברית,
בעיקר בתחום הסיפור. לאחר־מכן הרחיב יריעתו וכלל בה
את ההגות והמסה וכן את התרגום והעריכה. עלה באביב
תרע"ד (1914) ועסק בהוראת הלשון העברית וספרותה
בבתי־הינוך שונים (גימנסיה „הרצליה", בית־המדרש
למורות, בית־הספר הריאלי בחיפה ובית־הספר למסחר
בתל־אביב). עיסוקו בהוראה נמשך עד תש"ג, ומאז
פרש כולו לספרות ועריכה.

לאחר מלחמת־העולם הראשונה יסד, יחד עם יעקב
רבינוביץ, את הירחון: „הדים", שהיה כלי מבטא ספרותי
חברתי של כל התוסס בימי העלייה השלישית והרביעית
וכן חממה לסופרים צעירים ומתחילים. היה ביוזמי
הוצאת הספרים „מצפה", שאת סדרות ספריה, במקור

ובתרגום, ערך במשך כל שנות קיומה, וכן היה בעורכי הספריה: "קופת הספר", וכל שאר הפירסומים של אגודת הסופרים. בשנותיו האחרונות היה נשיאה של אגודת הסופרים וכן יזם והקים את המכון הבינ-ביבליוגרפי "גננים", שלאחר מותו נקרא על שמו. סיפוריו, שכללו תחילה תיאורי הוי בגליציה של דורו, — בשנות ישיבתו בארץ הפליגו לעבר ההיסטורי מזה וליישוב החדש הארצי-ישראלי מזה.

ספריו: "תמול" (שירים. תרס"ה—תרע"ה. 1915), "חברים" (סיפורים. תיכ"ו), "משא בהרים" (סיפורים. תרפ"ז), "פרקים מחיי יעקב רודורפר" (תרפ"ח. יצא בשנית בתשי"ג בשם "פרקי רודורפר"), "תמונות מבית מבשל השכר" (תרפ"ט. תשי"ב), "ספורים" (תר"ץ), "תורת הספרות העברית והכללית" (תרפ"ד. מהדורה שניה מורחבת, תר"ץ—תרצ"א), "פלח הרמון" (מאגדות העמים ושיחור תיהם. תרצ"ד), "הדס" (מאגדות העמים ושיחותיהם. תרצ"ו), "עלי אדמות" (סיפורים. תרצ"ו), "אהבה זרה" (רומן. תרצ"ט), "מנורת הזהב" (ספר מעשיות-עם. תש"ג), "הנשאר בטולידה" (סיפור היסטורי. תש"ג), "גנבים" (רומן. תש"ד), "כעיר נצורה" (סיפור של תל-אביב. תש"ה), "הנעל הקטנה" (מעשיות-עם. תש"ו), "נערים" (סיפורים. תש"ח), "בצל אנשים טובים" (סיפורים. תש"ט), "צל צהרם" (שירים. תרע"ז—תש"ח. תש"ט), "ספורים נבחרים" (תשי"א), "שיח העתים" (נר בילות היסטוריות. תשי"ב), "משיחות ערב" (סיפורים עממיים. תשי"ט). סמוך לפטירתו התחילו יוצאים בעריכתו כתוביו בשלושה כרכים (תשי"ב—תשי"ז. א—ב: שירים וסיפורים; ג: על סופרים, מאמרות, משיחות ערב וכו').

תרגומיו: "סנבה סלבקן" לב. בירנסון (תרפ"א ואילך), "רובינזון קרוזו, חייו וקורותיו" לד. דיפו (תרפ"א ואילך), "אוהל הדוד תם" (מסופר לילדים. תרפ"ז ואילך), "המשבר, סבותיו ותקנתו" ללורד מלצ'ט (1932, בחתימה: ב. פליכס), "מדינת היהודים" וכמה חלקים מספרי הימים של ת. הרצל (תרפ"ט—תרצ"ד ואילך), "דון קארלוס" לפ. שילר (תרפ"ח), "הערכה חדשה להיסטוריה" לא. שפנגלר (הוא המבוא ל"שקיעת המערב". תרפ"ח), "ספורי האר דיסיאה לילדים" לז'. לנג (תרפ"ח), "מסה ומעש" לח. ויצמן (תש"ט ואילך), "תחת שמי אפריקה" (סיפורים) למ. הופמן (תשי"ט), ועוד. אף משוקעים בעתונות וכתבי-עת תרגומיו לשירים, סיפורים ומסות מספרות העולם.

בנוסף ל"הידים" (תרפ"ב—תר"ץ) ערך את "אלמנך מצ" פה" (תר"ץ), והיה בעורכי "ספר השנה לארץ-ישראל" (תרצ"ה), "מאזנים", מאספי סופרי א"י: "סדרים" (עם י. למדן. א. שטינמן וצ. ויסלבסקי. תש"ב), "דברי סופרים" (עם י. למדן. תש"ד), "עתידות", ירחון לנוער (מתש"ד), כמה וכמה ספרים וילקוטים בהוצאת "מסדה" וכן ערך

ש. לחובר. אשר ברש. ביבליוגרפיה. תרס"ו—תשי"ג (תשי"ג); הביוגרפיות באנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובניו לדי. תדהר (ב, 720—722) וכן באסופה: דיוקנאות סופרים למי. מבורך (47—48) הן למעשה אבטיביוגרפיות: לספרות עליו, הרשומה ע"י לחובר, יש להוסיף עתה: י. זמורה. ספרות על פרשת דורות ג, 140—142; י. כהן. שער הסופרים, 219—225; מ. כרמון. דור לדור, 164—167; י. ליכטנבוים. סופרי ישראל, 155—161; ד. סדן. בין דין לחשבון, 226—233; י. פיכמן. כתבי רעה—רפה; ש. י. פנואלי. חוליות בספרותנו, 157—170; א. קריבי. עיונים, 61—72; י. קשת. משכיות, 144—157; ג. שופמן. כל כתבי ד, 186—187.